

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ

SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

No. 275

HAZİRAN 1972

YIL : 23 — CİLT : 14

Halk Hekimliği :

Hatay'da Halk İlaçları ve İnançları

Yazan : Dr. Edip KIZILDAĞLI

Sağlık kervanimiz birgün Hatayın ucra bir köyü olan "Tamışma" ya vardı. Okulun trahomlularını taradık, Köyün cılız çocuklarını okşadık, Ziyaretlerini dolaştık ve İmam Ahmet Hamdi Efendiye misafir olduk. Aydın bir din adamı olduğu için çekinmeden sorduk ve ondan öğrendiklerimizi maddi ve manevi olarak ikiye ayırdık.

Ziyaretler köyün inançlarını ve ilaç olarak ta hastalıklara karşı halkımızın neler kullandıklarını bize gösterdi. Kendiliğimize hiç bir şey katmadan bu kaybolmuş köyün problemlerini ortaya koyduk.

ZİYARETLERİ :

1 — *Şeyh Şeylan* : Köy düğünlerinde gelinler üç defa etrafında dolaştırılır. Uğur getirirmiş.

Tahminen yüz yıl önce yaşamıştır. Bakımsız köyündeki arkadaşı Şeyh Muhammet Attuk ölünce ölüsünü kaldıramamışlar, bu gidip azarlamış ve ölü ancak kalkmış, fakat açtıkları mezarın içinde büyük bir taş

çıkış, kaldırmışlar, hazır bir lâhit içine yatırmışlar, taş kapağı da kendisi üzerine çekmiş ve o da bu gün Ulu bir ziyaret olmuş.

2 — *Şeyh Zekeriya* : Sıtma nöbetini giderirmiş. Toprağından bir zerre ağza atılır.

3 — *Şeyh Ömer* : Kerameti bilinmiyor.

4 — *Et Yemez Dede* : Bir tepenin üzerinde. Yağmur duası için elbiseler ters giyinilerek ve papuclar koltuk altında çıkar. Duadan sonra muhakkak yağmur yağar.

5 — *Kurt Başı* : Bu da hayvanlara ölet geldiği zaman çoban sürüyü çalıların etrafında dolaştırır, kimin keçisi ziyaretin ağaçlarını kemirirse, onu Kurtbaşı'na kurban ederler. Ve hastalık tükenir.

6 — *Dut deresi* : Burada mukaddes bir dut ağacı vardır. Dutu şifa, dah derde devadır.

7 — *Şeyh Muhammet* : Köye yakın Kozluca çiftliğindedir. Bir pınar başında ulu ağaçların altında yatar. Pınarın suyu siğil illetine iyi gelir. Kim elini yıkarsa iyi olur.

Yediyüz nüfuslu bu köyde yedi tane yarı vardır. Kurtbaşı ve Dut ağacı Türk totemlerinden, Şeyhler de Müslümanlıktan yadigârdır.

KÖYÜN KULLANDIĞI İLÂÇLAR

1 — *Solucan için* : Seftali yaprağı ile ekşi nar kökü kaynatılıp içilir.

2 — *Ağızdaki pamukçuk için* : Şeker ile tebeşir tozu sürülür.

3 — *Tatar kurdu için* : Kemmün ile küncü ve nar tanesi yedirilir.

4 — *Gözde kırk türlü illet olurmuş. Karasu inerse* :

Felfulun 6 dirhem,

Andes kökü 18 D,

Hinna 30 D.

Sürme yapıp sürülür.

5 — *Karasu için* : Koyun ödü damlatılır.

6 — *Göz nezlesi olmuştaki* :

Karanfil 2 dirhem

Zencefil 2 d,

Kara çörek 2 d. bal ile yoğrulup sürme

yapılır.

7 — Göze Ak düşerse :

Sürmei İsfehani

Sümbülü Hindi

Küllüğü duhani, kullanılır. Bunları bulmak zordur.

8 — Ateşi düşürmek için : Sabun ile kına macun yapılır el ve alına sürülür.

9 — Cüzzamlara: Kaşı kirpiği dökülmüş olanlar cüzzamlıdır. Sünnet derisi kurutulup müşkile karıştırılıp yedirilir.

10 — Cüzzambya : Eşek eti, tilki eti, yedirilir.

12 — Cüzzambya : Ferfur yağı ile baponiç sürülürse iyi olur.

13 — El veya ayak parmağınızı yılan ısırır ise : En iyi çare bir tavuğun kıcına sokmaktır. Tavuk ölür, ikinciye sokarsın o da ölür, fakat sen ölümden kurtulursun.

14 — Diş ağrısına : Afyon iyi gelir.

15 — Diş eti kanarsa : Onu ustura ile kesmeli ve söğüt dalı ile bal sürmeli.

16 — Pipo tütününü yapmak için :

Yılca otu

Çalba otu

Çam dalı

Memengiç yaprağı

Defne yaprağı

Murt dalı, ile tütün demetleri tütsülenir, katran gibi kararır. Sonra tütün ile karıştırılır. Bu da yeni bir sanattır.

17 — Kapanmayan yaralara Frengi denir :

Zeybek

Kına

Göz taşı

Zirnik, karıştırılarak tütsü yapılır. Adam ağzına su almazsa dişleri de dökülür.

18 — Bel soğukluğu için : İpek böceği tohumu ile kahve yedirilir.

19 — Gebe kalmak için : Kuyruk yağı ile mezdeki fitili yapılır.

20 — Gebe kalmak için : Kemmün kavrulup pişmiş soğan ile aşağıdan kullanılır.

21 — Gebelik için : Turuncun kabuğu bir pamuğa sıkılarak suyu kullanılır.

Köy ufaktı, bildikleri şey pek çoktu, biraz daha incelemeğe devam etseydik, ne kadar cahil olduğumuzu anlıyacak ve köyden öyle ayrılacaktık. Sağlık kervanı bu, sağlık olsun.

Bize gelen KITAPLAR

● A. DİLÂÇAR : "Kutadgu Bilig İncelemesi". 900. Yıldönümü dolayısıyla. TDK Yayınları : 340. 24x16,5 Cm. boyunda, 208 sayfa, 1 harita, 20 lira.

● Ceyhun Atuf KANSU : "Sevgi Etməsi". Günümüzde yaşayan Tahir ile Zühre'nin masalı. TDK Halk İçin Kitaplar, Çeşitli Konular Dizisi : 3. 20 x 14 boyunda, 48 sayfa, 4 lira.

● İbrahim Zeki BURDURLU : "Kendi Bir Karış, Sakalı Üç Karış". Masallar. TDK Halk İçin Kitaplar, Masallar Dizisi : 1. 20 x 14 boyunda, 92 sayfa, 5 lira.

● Gülten AKIN : "Maras'ın ve Ökkeş'in Destanı". Şiirler. TDK Tanıtma Yayınları, Çeşitli Konular Dizisi : 15. 20 x 14 boyunda, 54 sayfa, 4 lira.

● Bilgin ADALI : "Aşık Garip". Halk hikâyesi. TDK Halk Öyküleri Dizisi : 1. 20 x 14 boyunda, 80 sayfa, 5 lira.

● Adnan BİNYAZAR : "Dedem Korut'tan Öyküler". TDK Halk Kitapları, Çeşitli Konular Dizisi : 4. 20 x 14 boyunda, 96 sayfa, 5 lira.

● Arif COŞKUN : "Çuknımda Anadolu". Şiirler. Yeditepe Yayınları : 203. 20 x 14 boyunda, 92 sayfa, 7,5 lira.

● Aydın KARASÜLEYMANOĞLU : "M. Âdil Özder". 43. hizmet yılında türlü yönleriyle. Artvin Yük. Tahsil Öğrenci Derneği Yayını, No. 1. İstemé adresi: Konur Sk. 5/6, Kızılay - Ankara. 16 x 12 boyunda, 38 sayfa, 5 lira.

● Mehmet Ali AĞAKAY : "Fransızca-Türkçe Sözlük". Türk Dil Kurumu Yayını, ikinci basılış. Ciltli, 24 x 16,5 boyunda, 632 sayfa, 40 lira.

● Agâh Sırrı LEVEND : "Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri". Genişletilmiş üçüncü baskı, TDK Yayınları : 347. 24 x 16,5 boyunda, 548 sayfa, 40 lira.

● Faik BAYSAL : "Rezil Dünya". Roman. Varlık Büyük Eserler Kitaplığı : 212. 16,5 x 12 boyunda, 392 sayfa, 15 lira.